

PODSUMOWANIE

strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Strategii Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ełku 2030”

1. Wstęp

Zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2021 poz. 1211), zwanej dalej OOS, przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaga projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz planu zagospodarowania przestrzennego, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także koncepcji rozwoju kraju, strategii rozwoju, programu, polityki publicznej i dokumentu programowego, z zakresu polityki rozwoju, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Strategia Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ełku 2030 (dalej Strategia) jest dokumentem strategicznym obejmującym swoim zasięgiem przestrzeń dwóch gmin: Miasta Ełku oraz Gminy Ełk.

Celem prognozy było ustalenie, czy zapisy projektowanej Strategii nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Prognoza ma również ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją w przyszłości postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Procedowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Strategii Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ełku 2030” obejmowało następujące działania:

1. Uzgodnienie konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii:

- stanowisko Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (pismo z dnia 20.09.2021 roku nr ZNS.9022.3.55.2021.AZ) – wskazujące na konieczność opracowania prognozy oddziaływania na środowisko.

2. Uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko:

- stanowisko Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie (pismo z dnia 29.10.2021 roku nr WSTŁ.411.27.2021.AMK),
- stanowisko Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (pismo z dnia 20.09.2021 roku nr ZNS.9022.3.55.2021.AZ).

3. Sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko.

4. Uzyskanie wymaganych prawem opinii:

- opinia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie (pismo z dnia 02.12.2021 r., znak: WOOŚ.410.134.2021.MP),
- opinia Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Inspektora Sanitarnego (pismo z dnia 02.12.2021 roku, znak: ZNS.9022.3.91.2021.AZ).

5. Zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu (podanie stosownych informacji o SOOŚ do publicznej wiadomości, zapewnienie możliwości zapoznania się z dokumentacją, zapewnienie możliwości składania uwag i wniosków) – przy czym należy zaznaczyć, że nie wpłynęły żadne uwagi i wnioski w ramach procedury SOOŚ.

Według art. 55 ust. 3 ww. ustawy, do przyjętego dokumentu załącza się pisemne podsumowanie zawierające uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, a także informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:

- ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko,
- opinie właściwych organów,
- zgłoszone uwagi i wnioski,
- wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone,
- propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.

W związku z powyższym do „Strategii Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ełku 2030” dołącza się niniejsze podsumowanie.

2. Ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko

Strategia Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ełku 2030 jest dokumentem strategicznym obejmującym swoim zasięgiem przestrzeń dwóch gmin: Miasta Ełk i Gminy Ełk. Ustawodawca założył co do zasady konieczność przeprowadzenia procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do dokumentu, który swoim zasięgiem wykracza poza granice administracyjne jednej gminy oraz w przypadku gdy założenia tego dokumentu mogą wyznaczać ramy dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Takie przesłanki zachodzą w przypadku Strategii Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ełku 2030

Celem prognozy jest ustalenie, czy zapisy projektowanej Strategii MOF Ełku nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Prognoza ma również ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją w przyszłości

postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Strategia MOF Ełku obejmuje zestaw celów strategicznych, podporządkowane im cele szczegółowe i kierunki działań. Analizując oddziaływania na środowisko dokonano szczegółowego przeglądu kierunków działań, czyli najbardziej szczegółowych zapisów. Należy przy tym podkreślić, że przedmiotowa Strategia co do zasady jest dokumentem ogólnym, analizującym uwarunkowania i szanse rozwoju w odniesieniu do przestrzeni MOF Ełku, wytyczającym główne ramy i kluczowe kierunki działań o pewnym stopniu ogólności.

Strategia MOF Ełku jest dokumentem wskazującym optymalną ścieżkę działań w kontekście rozwoju tego obszaru. Nie jest dokumentem bezpośrednio ukierunkowanym na aspekty ochrony środowiska, choć kwestie środowiskowe mają istotne znaczenie dla projektowanego dokumentu. W podsumowaniu diagnostycznym podkreśla się, że **potencjał przyrodniczo-krajobrazowy jest zdecydowanie atutem obszaru MOF Ełk i wymaga zachowania i ochrony.**

W dokumencie podkreśla się, że kwestie ochrony środowiska oraz zachowania przyrody stanowią jeden z głównym priorytetów Unii Europejskiej. Zauważa się, że podyktowane są one zjawiskami o wymiarze globalnym, m.in. zmianami klimatu oraz rosnącym zanieczyszczeniem środowiska. Priorytetem Unii Europejskiej jest m.in. przekształcenie Europy w kontynent neutralny dla klimatu oraz ochrona środowiska naturalnego.

Powyższa argumentacja ma swoją kontynuację w logice projektowanej strategii. Wizja wskazuje, że MOF Ełku to obszar zrównoważonego rozwoju, w którym uwzględnia się potrzeby środowiskowe, dążąc do poprawy stanu środowiska naturalnego.

Zagadnienia związane z ochroną środowiska i przyrody ujęte zostały w 3 celu strategicznym, pod nazwą **Poprawa stanu środowiska**, oraz rozwinięto w trzech celach szczegółowych:

- Ochrona środowiska przyrodniczego,
- Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatycznych,
- Wspieranie rozwoju ekogospodarki.

W projektowanym dokumencie Strategii MOF Ełku szczególny wymiar problemów środowiskowych związany jest z jakością wód powierzchniowych. Problem zagrożenia jakości wód jezior w szczególności dotyczy obszaru zlewni pojeziernych, z którego wody powierzchniowe odpływają poprzez jeziora. Przyczyną zanieczyszczenia wód jest niedostatecznie rozwinięta gospodarka ściekowa. Na obszarze MOF Ełku pomimo poprawy w zakresie dostępu do sieci kanalizacyjnej, nadal istniały miejsca, które wymagały takiej interwencji.

W Strategii przewidziano działania, które mogą mieć wpływ na przyspieszenie rozwoju gospodarczego subregionu, a jednocześnie wywierać wpływ na środowisko. Nowe szlaki komunikacyjne stanowić będą istotną barierę ekologiczną, będą emitować hałas oraz zanieczyszczenie powietrza. Nowotworzone tereny inwestycyjne zajmować będą powierzchnię oraz staną się trwałym elementem krajobrazu. Tworzenie nowych przestrzeni gospodarczych wymaga realizacji szeregu inwestycji, które mogą w trakcie realizacji oraz po zakończeniu generować negatywne oddziaływania na środowisko (drogi, infrastruktura energetyczna, sieć wodno-kanalizacyjna).

Warto również zwrócić uwagę na możliwy rozwój funkcji turystycznej. Oznaczać to może zwiększenie presji na środowisko przyrodnicze. Jednocześnie działania na rzecz rozwoju turystyki, odpowiednio zaplanowane, mogą przyczyniać się do ochrony środowiska i przyrody. Związane to może być z rozwojem infrastruktury towarzyszącej, np. związanej z gospodarką wodno-ściekową, gospodarką odpadami lub też moderujące ruch turystyczny (ścieżki rowerowe, piesze, miejsca odpoczynku, etc.).

Próbując dokonać analizy oddziaływania postanowień dokumentu na środowisko przeanalizowano jego zapisy w do odniesieniu do Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 poz. 1839). Do działań, które potencjalnie znacząco mogą oddziaływać na środowisko należy zaliczyć:

- Wyznaczenie, pozyskanie i scalenie nowych terenów inwestycyjnych;
- Rozwój infrastruktury technicznej i teleinformatycznej terenów inwestycyjnych, w tym dróg prowadzących do tych terenów;
- Wspieranie rozwoju usług turystycznych, w tym bazy noclegowej, gastronomicznej, rekreacyjnej;
- Wyznaczenie nowych terenów zabudowy mieszkaniowej zgodnie z założeniami polityki przestrzennej, przeciwdziałającej rozpraszaniu zabudowy i chroniącej walory krajobrazowe;
- Wprowadzanie różnorodnych form mieszkalnictwa;
- Rozwój infrastruktury technicznej i teleinformatycznej (w tym kanalizacyjnej, drogowej) na potrzeby mieszkalnictwa;
- Modernizacja i rozwój układu sieci drogowej poprawiającej dostępność i spójność MOF Ełk;
- Rozwój systemu infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej, w szczególności na obszarach wiejskich.

Należy stwierdzić, że realizacja zadań ujętych w Strategii, z dużym lub umiarkowanym prawdopodobieństwem spowoduje oddziaływania na środowisko. Dużego prawdopodobieństwa wystąpienia negatywnych oddziaływań należy oczekiwać w odniesieniu do powietrza atmosferycznego, powierzchni ziemi, wód powierzchniowych oraz hałasu. Umiarkowanego prawdopodobieństwa wystąpienia negatywnych oddziaływań należy oczekiwać w odniesieniu do oddziaływania na bioróżnorodność, w tym podlegających ochronie gatunki roślin, grzybów i zwierząt, utrzymanie dobrej jakości gleb, zagospodarowanie odpadów, przestrzeń i walory krajobrazowe oraz klimat. Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań wynika z faktu, że powiązane jest ono w dużym stopniu z procesami inwestycyjnymi, w tym dot. inwestycji wielkopowierzchniowych (zabudowa przemysłowa, mieszkaniowa) lub liniowych. W przypadku realizacji inwestycji niemal pewne jest, że wystąpią chwilowe negatywne oddziaływania na środowisko, niepewna jest natomiast skala tych oddziaływań. Mniej pewne jest natomiast prawdopodobieństwo oddziaływań pośrednich, wywołanych przez powstałe w wyniku realizacji inwestycji zmiany (utworzone obiekty przemysłowe, usługowe, zwiększona przepustowość dróg i szlaków komunikacyjnych, zwiększony ruch turystyczny, etc.).

Należy stwierdzić, iż największy wpływ na środowisko dotyczyć będzie przestrzeni zlokalizowanej w bezpośrednim sąsiedztwie granic obszaru miejskiego Ełku, na terenie gminy wiejskiej Ełk. Jest to związane z prognozowanym rozwojem funkcji gospodarczej przy węźle drogi ekspresowej S61 (przy wschodniej granicy miasta i gminy Ełk).

Kwestia lokalizacji nowych funkcji gospodarczych, czyli terenów inwestycyjnych może kolidować z koncepcją spójności korytarzy ekologicznych. Przy czym istotniejszą barierą wydaje się być przebieg projektowanej drogi ekspresowej S61. Powstanie terenów inwestycyjnych i stref aktywności gospodarczych może pogłębić problem spójności korytarzy ekologicznych. Konieczne jest zatem, przy projektowaniu terenów inwestycyjnych, przeprowadzenie badań dot. zachowania spójności korytarzy ekologicznych i zaprojektowanie ewentualnych działań kompensujących negatywny wpływ powstałej zabudowy.

Należy również przewidzieć, iż rosnąć będzie presja na środowisko związana z rozwojem funkcji mieszkaniowej, w tym jednorodzinnej. Prognozuje się, że będzie ona największa w przestrzeni miejscowości: Regiel, Regielnica, Koziki, Sordachy, Mrozy Wielkie, a więc w kierunku południowo-wschodnim od granic miasta Ełk. Na tych obszarach przewiduje się działania inwestycyjne w zakresie sieci wodociągowej.

Rozwój funkcji turystycznej realizowany będzie w oparciu o zasoby przyrodnicze. Przewiduje się m.in. rozwój ścieżki rowerowej wokół Jeziora Ełckiego oraz poprawę dostępności szlaku wodnego na rzece Ełk. Rozwój funkcji turystycznej dotyczyć będzie również innych jezior na terenie gminy Ełk.

Inwestycje kanalizacyjne realizowane będą na obszarach gminy Ełk, m. in. w miejscowościach: Chruściele, Siedliska, Woszczele.

Z uwagi na brak sprecyzowania lokalizacji większości zadań ujętych w Strategii trudno jednoznacznie wskazać obszary, na których przewiduje się znaczące oddziaływanie. Zasadniczo przyjęto, że przewidywane znaczące oddziaływanie dotyczyć może obszarów szczególnie wrażliwych na zanieczyszczenie lub negatywne zmiany w środowisku. Do tych obszarów należy zaliczyć w pierwszej kolejności:

- wody powierzchniowe,
- obszary chronione, w tym obszary Natura 2000,
- obszary o znaczeniu dla ochrony dziedzictwa kulturowego.

Jednocześnie należy stwierdzić, iż stan środowiska na ww. obszarach zasadniczo nie odbiega od stanu dla całego obszaru MOF Ełku.

Ze względu na dość ogólny charakter opisanych w Strategii działań trudno wskazać jakie ich będzie ostatecznie oddziaływanie na środowisko. Każde z przedstawionych działań i ujętych w ich ramach zadań może wymagać osobnej ekspertyzy oddziaływania na środowisko, prowadzonej już w ramach procesu inwestycyjnego. **W powyższym kontekście praktycznie niemożliwa jest identyfikacja gatunków roślin i zwierząt oraz siedlisk na danym terenie oraz ocena wpływu planowanego sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu na stwierdzone rośliny i zwierzęta z uwzględnieniem zagrożeń dla poszczególnych gatunków.**

Analizując całokształt działań, jakie przewidziano do realizacji w Strategii MOF Ełku należy podkreślić, iż brak realizacji Strategii MOF Ełku w znacznym stopniu utrudni realizację założeń ochrony środowiska a nawet ochrony przyrody. Niewątpliwie wybrane działania charakteryzować się będą znaczącym oddziaływaniem na środowisko (m. in. rozwój terenów inwestycyjnych), jednak te działania są niejako konieczne do realizacji w kontekście zrównoważonego rozwoju obszaru MOF Ełku (m. in. ze względu na słabo rozwiniętą funkcję gospodarczą, niską przedsiębiorczość). Kluczowe jest jednak takie

moderowanie rozwoju gospodarczego i społecznego, aby zachować i wzmocnić potencjał ekologiczny i przyrodniczy oraz chronić środowisko na terenie MOF Ełku.

Strategia MOF Ełku zbudowana została w oparciu o wytyczne polityki rozwoju regionalnego, płynące bezpośrednio z założeń Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku) oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030. Strategia MOF Ełku jest spójna ze strategią rozwoju „Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”.

3. Opinie organów zaangażowanych w przebieg SOOŚ

Prezydent Ełku zwrócił się do odpowiednich organów administracji publicznej z wnioskiem o wyrażenie opinii w ramach SOOŚ. Organy te przedstawiły opinie wobec projektu Strategii i wobec prognozy oddziaływania na środowisko; opinie te były wyrażone w następujących dokumentach:

- Pozytywna opinia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie (pismo z dnia 02.12.2021 r., znak: WOOŚ.410.134.2021.MP),
- Pozytywna opinia Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (pismo z dnia 02.12.2021 roku, znak: ZNS.9022.3.91.2021.AZ).

4. Zgłoszone uwagi i wnioski

W ramach SOOŚ nie wpłynęły żadne uwagi i wnioski.

Konsultacje społeczne były przeprowadzone w okresie **8 – 30 listopada 2021 r.**

Formy konsultacji społecznych:

1. Forma pośrednia:
 - przekazanie opinii pocztą tradycyjną lub osobiście za pomocą wypełnionego i podpisanego formularza konsultacyjnego na adres Urząd Miasta Ełku, ul. Piłsudskiego 4, 19-300 Ełk – nie wpłynął żaden formularz;
 - przekazanie opinii na formularzu konsultacyjnym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, bez konieczności opatrywania ich kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres e-mail strategia@um.elk.pl – nie wpłynął żaden formularz.
2. Forma bezpośrednia: przekazanie opinii bezpośrednio (ustnie do protokołu) w Wydziale Strategii i Rozwoju Urzędu Miasta Ełku w godzinach 8:00 – 15:00, w pokoju nr 101 przy ul. Piłsudskiego 6 – brak zgłoszeń.

5. wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko

Ze względu na znaczne oddalenie obszaru MOF Ełku od granic kraju nie prowadzono transgranicznej ceny oddziaływania na środowisko.

6. Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień ocenianej Strategii

Proponuje się, aby monitoring skutków realizacji postanowień Strategii MOF Ełku na środowisko polegał na analizie i ocenie stanu poszczególnych komponentów środowiska w oparciu o wyniki pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska oraz w przypadku zadań, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko w ramach indywidualnych zamówień. Wyniki pomiarów muszą odnosić się do obszaru objętego Strategią. Proponuje się, aby monitoring skutków realizacji postanowień Programu na środowisko prowadzony był w cyklu rocznym, podobnie jak to przyjęto przy monitoringu całości Strategii MOF Ełku.

7. Uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych

Strategia jest dokumentem, który wskazuje optymalną ścieżkę działań mającą na celu aktywizację rozwój społeczno-gospodarczy MOF Ełku. Jest dokumentem o dużym stopniu ogólności, tj. nie wskazuje szczegółowych rozwiązań, np. odnoszących się do lokalizacji inwestycji, infrastruktury, dlatego też nie jest możliwe precyzyjne wskazanie rozwiązań alternatywnych. Pewien zakres szczegółowości określają wybrane zapisy Strategii, m.in. odnoszące się do projektów strategicznych oraz zapisy ujęte w rozdziale poświęconym modelowi funkcjonalno-przestrzennemu. Pozwala to w wybranych przypadkach na określenie ogólnej lokalizacji działań, natomiast trudno jest wskazać skalę wybranych działań.

Analizując zapisy Strategii odnoszące się do skali i lokalizacji należy zwrócić uwagę, że część z nich może być realizowana na obszarach chronionych lub w ich sąsiedztwie. Dotyczy to jednak zasadniczo obszarów chronionego krajobrazu oraz konfliktów dot. spójności korytarzy ekologicznych.

Z dużym prawdopodobieństwem do działań, które mogą kolidować z obszarami chronionymi należy zaliczyć kwestie rozwoju aktywności gospodarczej oraz stref mieszkaniowych. Ich wpływ na obszary chronione dot. głównie kwestii jakości krajobrazu. W przypadku stref aktywności gospodarczych, może pogłębiać się problem spójności korytarzy ekologicznych, który pojawi się również niezależnie od tych działań, w wyniku utworzenia drogi ekspresowej S61. Trudno w tym przypadku wskazać rozwiązania alternatywne, gdyż lokalizacja możliwych terenów inwestycyjnych wydaje się być optymalna zarówno pod względem ekonomicznym (bliskość węzłów dróg ekspresowych), jak też ekologicznym (spójność już z zagospodarowanymi przestrzeniami). Większym zagrożeniem dla spójności korytarzy ekologicznych wydają się być powstające inwestycje dróg ekspresowych, które realizowane są niezależnie od działań ujętych w Strategii MOF Ełku.

W przypadku inwestycji komunikacyjnych oraz związanych z infrastrukturą liniową, taką jak systemy kanalizacyjne, można przewidzieć, że ich realizacja z dużym prawdopodobieństwem będzie się odbywać na obszarach wiejskich. W takim przypadku w trakcie inwestycji może dochodzić do chwilowego negatywnego oddziaływania na środowisko. Skala tego oddziaływania może być różna, trudno ją przewidzieć ze względu na brak szczegółów realizacji inwestycji. Należy przewidzieć, że każda z tych inwestycji wymagać będzie odrębnych analiz dot. oddziaływania na środowisko. W przypadku tej grupy przedsięwzięć co do zasady również nie jest możliwe wskazanie rozwiązań alternatywnych. Wybrane obszary wymagają uzupełnienia i rozwinięcia infrastruktury. W projekcie Strategii nie wskazano w jaki sposób realizowane będą te inwestycje. W odniesieniu do infrastruktury kanalizacyjnej w przypadku zabudowy rozproszonej można zasugerować rozwiązania w indywidualne systemu oczyszczania, np. przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Podsumowując, należy stwierdzić, że propozycje działań ujęte w dokumencie wydają się być optymalnymi rozwiązaniami. Rozwiązania alternatywne można rozważyć w przypadku uszczegóławiania realizacji poszczególnych zadań, np. co do sposobu prowadzenia prac budowlanych, lokalizacji zadania, wyboru technologii.